

ник паливної сировини для енергетичних потреб країни, а біоенергетика має зайняти окрему нішу у структурі агропромислового комплексу України. У цьому контексті сільськогосподарські господарства, як основні виробники енергетичних культур,

об'єктивно мають всі підстави одержувати максимум вигоди від вирощування енергонасичених рослин через кооперацію та інтеграцію процесів виробництва сировини, її переробки і реалізації продукції кінцевого споживання.

Список використаної літератури:

1. Гелетуха Г.Г., Железная Т.А., Жовмір М.М., Матвеев Ю.Б., Дроздова О.І. Оцінка енергетичного потенціалу біомаси в Україні. Частина 1. Відходи сільського господарства та деревинна біомаса // Промислова тепло-техніка, 2010, т. 32, №6. – с.58-65.
2. Електронний журнал енергосервісної компанії «Экологические системы» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://esco-ecosys.narod.ru/2006_2/art123.html.
3. Титко Р., Калініченко В. Відновлювальні джерела енергії (досвід Польщі для України). - Варшава-Краків-Полтава: Видавництво OWG, 2010. - 533 с.
4. Дубровін В. О., Голуб Г.А., Драгнєв С.В., Гелетуха Г.Г., Железная Т.А., Кучерук П.П., Матвеев Ю.Б., Кудря С. О., Забарний Г.М., Маслюкова З.В. Методика узагальненої оцінки технічно-досяжного енергетичного потенціалу біомаси. – К.: Тов. «Віол-принт», 2013. – 25 с.

Федорчук Е.Н. Оценка потенциала твердой биомассы в сельском хозяйстве Украины

Оценен совокупный энергетический потенциал всех видов твердой биомассы сельскохозяйственного происхождения: первичных и вторичных отходов сельского хозяйства, энергетических культур и древесной биомассы, которая остается после обрезки плодовых деревьев и виноградной лозы. На основе произведенных расчетов, аграрные предприятия были рассмотрены в качестве возможного поставщика твердотопливного биосырья и активного участника рынка энерго-ресурсов.

Ключевые слова: твердое биотопливо сельскохозяйственного происхождения, энергетический потенциал, первичные отходы растениеводства, вторичные отходы растениеводства, древесная биомасса, энергетические культуры.

Fedorchuk E.M. Assess the potential of solid biomass agriculture Ukraine.

In this article presented an assessment of the total energy potential of all types of solid biomass of agricultural origin: primary and secondary agricultural waste, energy crops and woody biomass that remains after pruning fruit trees and vines. On the basis of calculations, agricultural enterprises were considered as possible manufacturers and suppliers of feedstock for bioenergy and as active participants in the energy market.

Keywords: solid biofuels of agricultural origin, the energy potential, the primary crop residues, secondary crop residues, woody biomass, energy crops.

Дата надходження до редакції: 12.05.2014 р.

Рецензент: д.е.н., професор Соловйов І.О.

УДК 339.1.003.12:633.1(477)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОЦІНКА РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

О. В. Захарченко, к.е.н., доцент, Одеська державна академія будівництва та архітектури

В статті розглянуто тенденції виробництва зернових культур та напрямки їх переробки, баланс зерна. Наведено основні проблеми, що стримують розвиток ринку зерна

Ключові слова: зерно, посівні площі, урожайність, обсяги виробництва, суб'єкти ринку зерна

Постановка проблеми. Зернове виробництво в Україні вважається найбільш поширеним і найбільш прибутковим видом діяльності серед сільськогосподарських підприємств різних форм власності. Актуальність даного питання спеціалісти й науковці пов'язують зі зростанням чисельності населення на планеті, особливо в таких країнах як Китай, Індія, країни Африки. Експортно-орієнтоване товарне виробництво зерна за таких умов стимулює товаровиробників розвивати зернову інфраструктуру, до складу якої входять зернові елеватори, завантажувальні, перевантажувальні, розвантажувальні комплекси, портові причали тощо. В Україні діє велика кількість зер-

нотрейдерів, які мають розвинену матеріально-технічну базу, що підвищує якість та швидкість виконання укладених контрактів з аграрними формуваннями, більшість яких експортує як власну вирощену продукцію, так і придбану. Таким чином, можна вважати ринок зерна найбільш потужним сегментом ринку аграрної продукції за рахунок якого розвиваються інші комерційні напрямки виробництва.

Мета статті полягає в оцінці сучасного стану зернового ринку в Україні та визначення основних проблем його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених

піднімаються питання державного регулювання ринку зерна (П. Гайдуцький, І. Кириленко, С. Майстро, П. Саблук), проблем функціонування та розвитку зернового господарства (В. Андрійчук, В. Власов, М. Лобос, В. Ніценко, П. Саблук, О. Шпичак) тощо. В їх дослідженнях розкриваються основні проблеми, тенденції, перспективи розвитку вітчизняного ринку зерна. Однак зміни, що відбуваються на даному сегменті ринку останнім часом потребують додаткових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Україна має потужний потенціал з вирощування різних сільськогосподарських культур, особливу увагу приділяючи зерновій групі. Особливістю виробництва на сучасному етапі є зростання урожайності зернових культур, що дає можливість увійти Україні в десятку ведучих виробників зерна. Так, під зер-

новими культурами у 2012 р. було зайнято 15449 тис. га ріллі, з яких під озимі культури відведено 6537 тис. га, під ярі – 8912 тис. га (табл. 1). За 1990-2012 рр. зросла питома вага таких культур як ячменю озимого – на 32,8%, пшениці ярової – у 26,4 раза, ячменю ярового – на 23,8%, кукурудзи – у 2,7 раза. Питома вага інших культур скоротилася: пшениці озимого – на 26,9%, жита – на 41,7, вівсу – на 37,0, проса – на 6,8, гречки – на 14,3, рису – на 7,1, гороху – на 83,0, вики та викової суміші на зерно – на 77,2%. Дані зміни є недосить позитивними для виробників зерна, оскільки суттєве скорочення посівних площ азотоутворюючих культур знижує вміст азоту у ґрунті. Натомість залишається високою частка посівних площ зернових культур орієнтованих на експорт (пшениці, ячменю, кукурудзи).

Таблиця 1

Посівні площі зернових культур в Україні у 1990-2012 рр.*

Зернові культури	Роки										
	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Посівна площа зернових культур – всього, тис. га	14583	14152	13646	15005	14515	15115	15636	15837	15090	15724	15449
у т.ч.: озимі зернові	8614	6310	6324	7289	5884	6725	8127	8308	7904	7987	6537
з них: пшениця	7568	5324	5316	6185	5089	5817	6802	6518	6137	6499	5534
жито	518	609	668	622	373	349	466	468	286	283	302
ячмінь	528	377	340	482	422	559	859	1322	1481	1205	701
ярі зернові	5969	7842	7322	7716	8631	8390	7509	7529	7186	7737	8912
з них: пшениця	9	185	303	480	494	471	314	334	314	282	238
ячмінь	2201	4130	3645	4018	4883	4417	3360	3800	3024	2582	2724
овес	492	570	521	468	474	404	456	433	326	288	310
кукурудза	1234	1174	1364	1711	1777	2087	2516	2149	2709	3620	4625
просо	205	167	437	141	136	122	153	119	95	169	191
гречка	350	459	574	426	398	352	302	273	225	311	300
рис	28	22	26	21	22	21	20	25	29	30	26
зернобобові:	1424	1103	408	422	406	438	263	371	429	374	318
з них: горох	1287	996	307	326	339	362	206	286	305	275	219
вика та викові суміші на зерно	79	65	54	44	29	30	19	28	32	22	18
Питома вага зернових культур у структурі посівів	45,0	45,7	50,2	57,6	56,0	58,0	57,6	58,7	56,0	56,8	55,6

*Джерело: складено і розраховано за даними Державного комітету статистики України

В 2008 і 2011 рр. сільськогосподарські підприємства зібрали найбільший рівень урожаю

зерна, який перевищував 1990 р. на 4,5 і 11,2% відповідно (табл. 2).

Таблиця 2

Валовий збір зерна в Україні у 1990-2012 рр.*

Зернові культури	Роки										
	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Валовий збір зерна – всього, тис. т	51009	33930	24459	38016	34258	29295	53290	46028	39271	56747	46216
у т.ч.: озимі зернові	33560	18163	11348	19744	14444	14609	28763	24608	19899	25458	17132
з них: пшениця	30348	15969	9775	17683	12880	13173	25050	20037	16217	21645	15132
жито	1259	1207	966	1053	582	561	1050	952	463	577	675
ячмінь	1953	987	607	1008	982	875	2663	3619	3219	3236	1325
ярі зернові	17449	15767	13111	18272	19814	14686	24527	21420	19372	31289	29084
з них пшениця	26	304	422	1016	1067	765	835	849	634	679	631
ячмінь	7216	8646	6265	7967	10359	5106	9949	8214	5266	5862	5611
овес	1303	1116	881	791	690	544	944	731	459	506	630
кукурудза	4737	3392	3848	7167	6426	7421	11447	10486	11953	22838	20961
просо	338	268	426	141	123	84	221	139	117	279	157
гречка	420	341	481	275	229	217	241	189	134	282	239
рис	118	80	90	93	100	108	101	143	148	170	160
зернобобові	3266	1570	652	758	747	357	550	622	592	491	473

*Джерело: складено за даними Державного комітету статистики України

В 2012 р. зібрано зерна на 9,4% менше, ніж у 1990 р., у т.ч. за рахунок зменшення валового збору пшениці озимої – на 50,1%, жита – на 46,4, ячменю озимого – на 32,2, ячменю ярого – 22,2, вівсу – на 51,7, проса – на 53,6, гречки – на 43,1, зернобобових – на 85,5%. Натомість, зросло виробництво пшениці ярої – у 24,3 раза, кукурудзи – у 4,4 раза, рису – на 35,6%.

Зниження валових зборів є наслідком зниження урожайності зернових культур. Так, згідно даних таблиці 3, урожайність тільки 2011 р. перевищила рівень 1990 р. на 3,2%. В 2008 р. урожайність була нижчою, ніж у 1990 р. на 2,6%, а валовий збір більшим, чому сприяло розширення посівних площ.

Таблиця 3

Урожайність зернових культур в Україні у 1990-2012 рр.

Зернові культури	Роки										
	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Урожайність зернових культур, ц	35,0	24,0	17,9	25,3	23,6	19,4	34,1	29,1	26,0	36,1	29,9

*Джерело: складено за даними Державного комітету статистики України

За розрахунками М. Зубця і М. Безуглого [2, с. 11], найкращим для сільгосптоваровиробників України в 2011 р., коли було зібрано рекордний врожай у 56,7 млн. т за фактичною врожайності 37 та біологічної – 44 ц/га, втрати на кожному гектарі склали 7 ц/га. При біологічному врожаї в 2011 р. на рівні 67,5 млн. т загальні втрати зернових на етапі збору становили 10,8 млн. т.

На етапі збору врожаю сільгосптоваровиробники України за останні чотири роки втратили близько 45 млн. т зерна. За нинішніми цінами це дорівнює вартості приблизно 50 тис. комбайнів класу «Дон-1500Б» або 27 тис. комбайнів класу «Lexion-570» фірми «Claas», або 34 тис. комбайнів «John Deere-9570», що відповідає потребі зернового господарства України в зернозбиральній техніці.

В цілому, як зазначає В. Ніценко, орієнтація виключно на кон'юнктуру ринку призвела до скорочення площ чистих і зайнятих парів, багаторічних трав і збільшення частки посівів соняшнику, ріпаку та зернових культур. Порушення системи

сівозміни призвело до виснаження землі та зменшення продуктивності гектара сівозмінної площі, що зрештою негативно вплинуло на економічні показники виробничої діяльності багатьох аграрних підприємств [4, с. 37].

Вирощене зерно потребує відповідних спеціалізованих умов для його зберігання. Проведені дослідження В. Ніценка [5] показують, що в Україні у 2012 р. зареєстровано 759 сертифікованих зернових складів (СЗС) загальною місткістю 31,6 млн. тонн (більше 2010 р. на 4 СЗС). При чому приватних СЗС у 7,1 раза більше, ніж державних, вони займають 87,6% загальної кількості складів. На них також приходиться 81,0% усіх зернозберігаючих потужностей. У той же час проведені ним розрахунки демонструють нестачу потужностей для зберігання збіжжя у обсязі 14,8 млн. ті потребу в інвестиціях у розбудову елеваторної інфраструктури на рівні 17,6 млрд. дол.

Основні економічні показники виробництва й реалізації зернових культур наведені в таблиці 4.

Таблиця 4

Основні економічні показники виробництва й реалізації зерна

Показники	Роки							
	1990	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Середня ціна реалізації, грн./т	-	443,8	417,8	778,6	799,0	1120,9	1374,2	1547,1
Рентабельність виробництва, %	275,1	64,8	3,1	16,4	7,3	13,9	26,1	15,2

Рентабельність виробництва зерна має велику амплітуду коливання по роках (не беручи до уваги 1990 р.): від 3,1% у 2005 р. до 64,8% у 2000 р. Зниження рівня рентабельності безпосередньо пов'язане з підвищенням виробничих витрат на вирощування зернових культур (паливомастильних матеріалів, мінеральних добрив, насінневого матеріалу тощо) і незначними змінами в ціні.

В. Ярцева [8] у своїх дослідженнях доходить висновку, що за існуючих реалій організації експорту зернової торгівлі Україна нездатна стратегічно використовувати переваги великих урожаїв, наслідком чого стає недоотримання валютної виручки від участі у світовій зерновій торгівлі, а також недостатня участь у логістично-транспортній та маркетинговій сферах міжнародного поділу праці. Зокрема слід назвати такі проблеми:

-невідповідність наявних в Україні терміналів зберігання і транспортування зерна амбіціям ро-

зширення присутності на світовому зерновому ринку;

- низька пропускна здатність українських портів та слабка роль держави у відповідних процесах;
- низький рівень впровадження альтернативних методів перевезення;
- несистемність маркетингової та комерційної підтримки національного експорту зернових;
- відсутність належної роботи щодо інформаційної підтримки національного зернового експорту.

Не можна повністю погодитися з наведеними міркуваннями автора, оскільки міжнародні та вітчизняні зернотрейдери тривалий час розширюють свою присутність на ринку зерна в Україні, вкладаючи великі інвестиції у розбудову зернової інфраструктури. Так, агрохолдинг «Укрлендфармінг» планує до вересня 2012 р. збільшити існуючі вертикальні потужності з одноразового зберігання зерна з 0,65 млн. тонн до 1,1 млн. тонн.

Вісник Сумського національного аграрного університету

Серія «Економіка і менеджмент», випуск 8 (61), 2014

Передбачається, що інвестиції в цей проект складуть близько 65-75 млн. дол. [7]. Компанія також планує будівництво найбільшого зернового портового терміналу в Україні, проектною потужністю 5-6 млн. т, загальною вартістю біля 200 млн. дол. Інший агрохолдинг – Миронівський хлібопродукт – планує завершити до кінця 2012 року будівництво першої черги зерносховища, потужністю зберігання 40 тис. м³, другу чергу на 120 тис. м³ – в 2013 р. Загальна кількість інвестицій в будівництво елеватора для зберігання зернових і масляних культур складає 25 млн. дол. [3]. Приведені приклади показують, що інфраструктура зернового ринку динамічно розвивається, покращується система логістики тощо.

Зернові культури є стратегічним видом продукції, які приносять валютні надходження у вітчизняну економіку. У 2012 р. з України експортовано 15,3 млн. т зерна, з яких найбільшими експортерами являються Нібулон – 10,0%, Луї Дрейфус – 9,9, Кернел – 8,4, Альфред Топфер Україна – 7,2, Серна – 6,0, Райз – 4,5, Бунге – 3,1, НоблРесорсиз Україна – 2,8, Каргілл – 2,5, Агротрейд Експорт –

2,3%. На інші компанії приходить 43,3% усього вивезеного зернового збіжжя. Необхідно відмітити, що експорт пшениці повністю контролюють 10 компаній, серед яких: Нібулон – 17,4%, Кернел – 15,7, Альфред Топфер Україна – 15,5, Серна – 11,2, Райз – 7,1, НоблРесорсиз Україна – 6,5, Каргілл – 6,3, Агротрейд Експорт – 4,4, Рамбурс – 4,2, інші компанії займають – 0,1%.

Проведені дослідження показують, що на ринку зерна діють наступні суб'єкти ринку: поставальники матеріально-технічних ресурсів (паливо-мастильних, насіння, добрив, техніки, запасних частин тощо), виробники сільськогосподарської продукції, підприємства зі зберігання зерна, посередники (зернотрейдери), підприємства з переробки (борошномельні, хлібопекарські), кредитно-фінансові заклади, державні підприємства заготівлі (Аграрний фонд України).

Переробка зерна в харчовій промисловості проходить по декільком напрямкам. Перший – переробка зерна на борошно з подальшим виготовленням хлібобулочних та макаронних виробів, другий – виробництво круп, третій – крохмалю.

Таблиця 5

Динаміка переробки зерна в Україні

Види продукції	Роки					
	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Борошно, тис. т	2944	3030	2734	2632	2588	2597
Крупи, тис. т	342	363	397	339	356	364
Крохмалі, крім модифікованих, тис. т	32,8	44,1	38,8	45,7	55,1	59,5
Вироби хлібобулочні, тис. т	2264	1978	1828	1808	1763	1679

Відповідно до офіційної статистики, динаміка обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні має стійку тенденцію до зниження (1,5-2% щорічно).

Причини зниження обсягів виробництва хліба – скорочення чисельності населення України, зростання виробництва хліба міні-пекарнями та супермаркетами, зміни в структурі харчування громадян України (переорієнтація споживача на інші продукти харчування).

За попередніми даними Державної служби статистики, у 2012 році в Україні вироблено 16679 тис. тонн хліба та хлібобулочних виробів, що на 5,3% менше, ніж у попередньому році.

Збільшення обсягів виробництва відзначено лише у 2 регіонах – Полтавській (на 3,1%) та Київській (на 1,4%) областях.

Поставка хлібопекарським підприємствам борошна з державних ресурсів покликана компенсувати зростання витрат, що впливають на ціну хліба.

Між тим, інтервенції борошна з Аграрного фонду у 2012 році, як і в попередньому 2011 році, не виконували стабілізуючу роль на ринку хліба.

Впродовж 2012 року Аграрним фондом було відвантажено 36,7 тис. тонн борошна, виробленого з зерна державного інтервенційного фонду, при місячній потребі в борошні для виробництва хліба та хлібобулочних виробів в обсязі близько 100 тис. тонн.

Зазначені цифри свідчать про неефективність інтервенцій борошна з Аграрного фонду у 2012 році [6].

В цілому, розрахунковий баланс попиту та пропозиції зерна на 2012/2013 маркетинговий рік по усіх категоріях господарств представлений у таблиці 6.

Напрямами використання зерна є переробка на харчові (24,0%) та нехарчові (6,0%) цілі, на насіннєвий матеріал (12,7%), корм худобі та птиці (53,2%). Втрати зерна на різних етапах транспортування, виробництва і переробки складають 4,1%.

На думку В. Степанюка: «Україна не повинна орієнтуватися на розвиток експорту зерна. Вона повинна експортувати готову продукцію – макарони, борошно і так далі. Україна, за даними ООН, найбільш розорена територія в світі. Тобто це екологічна катастрофа вирощувати стільки зерна. Тому державна політика має бути іншою, але, на жаль, вона проводиться в інтересах величезних зернотрейдерів». «Ідеальна політика на аграрному ринку була б такою: приблизно 100 доларів на гектар – дотації та відсотків 15% – вивіз мито. Люди отримували б прибуток, і був би стимул розвивати інші види аграрної діяльності. Тому що це ненормально, коли всі поля засаджені культурами, які вже законтрактовані за рік, і відомо, що вони будуть експортовані», – зазначив В. Степанюк [1].

Розрахунковий баланс попиту та пропозиції зерна на 2012/2013 маркетинговий рік
по усіх категоріях господарств (оцінка станом на 01.05.2013 р.)*

(з урахуванням продуктів переробки зерна, тис. т)

	Зернові - всього	у тому числі								
		пшениця	жито	ячмінь	кукурудза	овес	рис	гречка	просо	інші зернові
Пропозиція продукції	58028	21110	822	8612	25126	684	270	300	238	866
Внутрішнього ринку – всього	57837	21070	817	8597	25076	679	210	299	238	851
Виробництво	46246	15763	677	6936	20961	630	160	239	157	693
Залишки на початок періоду	11261	5307	140	1661	4115	49	50	60	81	158
Зовнішнього ринку (імпорт)	191	40	5	15	50	5	60	1	0	15
Попит на продукцію	58028	21110	822	8612	25126	684	270	300	238	866
Внутрішнього ринку – всього	27751	11695	585	5499	8599	454	182	214	134	388
у тому числі:										
фонд споживання	6660	5240	450	100	200	110	170	180	100	110
насіння	3525	1800	90	1200	200	80	10	28	5	112
корми	14767	4090	20	3460	6770	250	0	2	25	150
переробка на нехарчові цілі	1674	250	15	600	800	5	0	0	2	2
втрати обігу	1125	315	10	139	629	9	2	4	2	14
Зовнішнього ринку (імпорт)	24483	7012	91	2134	14527	154	50	33	70	413
Залишки на кінець періоду	5794	2403	146	979	2000	76	38	53	34	65

*Джерело: Баланс розроблено Міжвідомчою робочою групою при Мініекономрозвитку

Висновки. Проведені дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

- урожайність зернових культур в Україні становить 35-50% від рівня урожайності держав лідерів даного напрямку виробництва;
- величезні втрати зерна на етапах збиральних робіт є суттєвою статтею недоотримання прибутку;
- наявність великої кількості посередників (зернотрейдерів), монополізувавших ринок зерна,

що не дають можливості самостійно займатися збутом зерна за світовими цінами;

- відсутність необхідної кількості та якості елеваторів для зберігання зерна змушує товаровиробників реалізовувати продукцію у періоди збору, коли пропозиція є найвищою;
- розвиток зернової інфраструктури реалізується шляхом інвестування як іноземних, так і вітчизняних зернотрейдерів та агрохолдингів.

Список використаної літератури:

1. «Укрлендфармінг» планирует в 2013 году строительство портового элеватора на 300 тыс. тонн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apk-inform.com/ru/news/1005775#.ULBuUlfZYXb>.
2. Аграрная политика в Украине проводится в интересах крупных зернотрейдеров – мнение [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/novosti/36994-agrarnaya-politika-v-ukraine-provoditsya-v-interesah-krupnyh-zernotrejderov-mnenie>.
3. Безуглий М.Д. Сучасний стан реформування аграрно-промислового комплексу України / М.В. Зубець, М.Д. Безуглий. – К.: Аграрна наука, 2012. – 48 с.
4. Будівництво елеватора, в яке інвестовано близько 25 мільйонів доларів, відбувається за участю групи «Ковальська» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kovalska.com/ua/news/fdate/184/>.
5. Ниценко В. Крупнотоварноеагропроизводство в Украине: состояние и тенденции развития: монография / В. Ниценко. – LAP LAMBERT AcademicPublishing, 2013. – 648 с.
6. Ниценко В.С. Зернові елеватори: стан та інвестиційні горизонти / В.С. Ниценко // Вісник ХНАУ [Серія «Економічні науки»]. – Харків: ХНАУ. – 2012. – № 10. – С. 122-133.
7. Підсумки роботи підприємств хлібопекарської галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrhlbprom.org.ua/ua/novini/informacija_pro_pidsumki_roboti_u_2012.html.
8. Ярцева В.О. Стан та перспективи розвитку України на світовому ринку зерна / В.О. Ярцева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=58866>.

Захарченко О.В. Современное состояние и оценка развития рынка зерна в Украине

В статье рассмотрены тенденции производства зерновых культур и направления их переработки, баланс зерна. Приведены основные проблемы, сдерживающие развитие рынка зерна

Ключевые слова: зерно, посевные площади, урожайность, объемы производства, субъекты рынка зерна

Zaharchenko O. Current situation and evaluation of Ukraine's grain market

The article considered the trend of production of crops and areas of processing, the balance of grain. There is the basic problems that hinder the development of the grain market

Keywords: grain, crop area, yield capacity, production, subjects the grain market

Дата надходження до редакції: 12.05.2014 р.

Рецензент: д.е.н., професор Красноруцький О. О.